

שאלות גישוש ושאלות הבהרה¹

שאלות הבהרה ושאלות גישוש הן כלים מרכזיים בעבודת קהילות מקצועיות לומדות, המסייעים לניתוח דילמות ולהעמקת החשיבה המשותפת. שאלות הבהרה מתמקדות בהבנת ההקשר והעובדות, ומאפשרות לקהילה להגדיר את גבולות הדיון. לעומתן, שאלות גישוש נועדו לעודד את חברי הקהילה לבחון את הדילמה מזוויות חדשות, להעלות תובנות מעמיקות, ולפתח פתרונות באופן עצמאי. עיצוב שאלות בקהילה מחייב הימנעות משיפוטיות, פתיחות למגוון תשובות, ועידוד תהליכי חקירה המעצימים את המשתתפים ותורמים ללמידה ולצמיחה המקצועית של כלל הקבוצה.

בתהליך ניתוח נתונים ו/או ניתוח דילמה נעשה שימוש בשאלות מסוגים שונים. בין היתר, נעשה שימוש בשאלות הבהרה ובשאלות גישוש. חשוב להבחין בין שני סוגי שאלות אלה.

שאלות הבהרה:

שאלות הבהרה נועדו להבהיר את הסיטואציה ואת ההקשר של הדילמה או הייצוג המוצג. התשובות לשאלות הבהרה הן לרוב תמציתיות ועובדתיות ולא נועדו לקדם פתרון. כיצד נדע אם מדובר בשאלת הבהרה? אם בכדי לענות על השאלה המציג נדרש להקדיש זמן למחשבה - כנראה שזו לא שאלת הבהרה.

דוגמאות לשאלת הבהרה:

- באיזה כיתה העברת את הפעילות?
- כמה זמן נמשכה הפעילות?
- אילו משאבים היו זמינים לפרויקט?
- היכן התקיימו הפגישות?

שאלות גישוש:

שאלות גישוש נועדו לסייע למציג לחשוב באופן מעמיק יותר על הנושא שבדיון. כדי לתת מענה לשאלות גישוש טובות המציג יידרש להקדיש מחשבה ויתכן שהמענה יהיה "לא יודע", "שאלה טובה", "אני צריך לחשוב על זה"....

¹ מתווה זה מבוסס של מתווה של ה-NSRF

שאלות גישוש לא נועדו להציע פתרון או פעולה מסוימת. שאלות מסוג "האם עלה בדעתך לנסות..." אינן שאלות גישוש.

מאפייני שאלת גישוש טובה:

- שאלה כללית
- שאלה לא שיפוטית ולא בעלת נימת ביקורת
- שאלה שמאפשרת מגוון תגובות
- מעצימה את מציג הדילמה ומאפשרת לו לפתור בעצמו את הדילמה
- שאלה שהמענה עליה אינה כן/לא
- שאלה שמניעה תהליך של חשיבה והרהור אצל המציג
- מאפשרת ראיית הנושא מפרספקטיבות אחרות.

טיפים לשאלת גישוש טובה:

- נסו להימנע מהכנסת שיפוטיות לשאלה
- אם יש לך בראש תשובה לשאלה - עדיף לא לשאול אותה
- נסו לשאול מספר שאלות של "מדוע" ברצף אולם בדקו שאין בשאלתכם נימת ביקורת או שיפוטיות.
- נסו להשתמש במגוון פעלים כגון "מה אתה רוצה/מציג/מחפש?"

השאלות הבאות יכולות לעזור ביצירת שאלות גישוש טובות:

- למה אתה חושב שזה המקרה?
- מדוע זו דילמה עבורך?
- מה היית משנה כדי ש...?
- כיצד ההשערות שלך על... השפיעו על אופן חשיבתך בנושא?
- מה אתה מרגיש בליבך שנכון לעשות?
- איזה הוכחה יש ש...?
- מה היית רוצה?
- איזו דרך אחרת ל...?
- האם יש משהו במצב שמעלה אצלך חשש?

- מה היה תהליך קבלת ההחלטות שלך?
- איך ה... היה שונה מ...?
- מתי קודם חווית משהו כזה או דומה לזה? מה קרה אז?
- כיצד הגעת להחלטה?
- מהי תחושתך לגבי?
- מה הייתה כוונתך כאשר..?
- מה אתן מניח ש נכון לגבי...?
- מה הקשר בין... לבין?
- מה אם ההפך היה נכון? מה אז?
- אם היית... איך היית רואה את המצב?
- מה אם זמן/כסף לא היה שיקול?
- מי (עוד) יכול לסייע לך בכך? כיצד? מדוע?
- מה החשש הגדול ביותר שלך במצב הזה?
- מה התוצאה הטובה ביותר במצב הזה?
- איך את מגדירה את ההצלחה שלך?